

A tanulásban akadályozott tanulók lehetősége a fogalmak elsajátítására

Bevezető gondolatok¹

Nagné Petrovics Tünde vagyok, egy Heves megyei kisvárosban, Gyöngyösön élek és Budapesten az ELTE Bárczi Gusztáv Gyakorló Általános Iskolájában dolgozom.

Általános iskolai történelemtanárként szereztem alapidplomámat. A későbbiekben ezt egészítettem ki gyógypedagógusi végzettséggel és szakvizsgával, 2012-ben pedig mesterképzéssel. Több mint 30 éve dolgozom pedagógusként és foglalkozom tanulásban akadályozott tanulókkal.

A tanulási nehézséggel küzdők számára kiemelten fontos a hitelesség, hiszen nem mindig tudnak különbséget tenni a valóság és a fikció között. Esetükben fontos, hogy minél több érzékszervükre tudjunk hatni az oktatás folyamatában. Élménynyújtással a belső motívumok, attitűd kialakításával. A vizuális megsegítés nélkülözhetetlen számukra.

Néhány jellemző a tanulásban akadályozott tanulók gondolkodására, sajátosságaira:

- ❖ ismeretelsajátításuk nehézségekbe ütközik,
- ❖ tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók sérültek, hiányosak,
- ❖ eltérően fogadják és hibásan építik be az ismereteket,
- ❖ eltérő az előzetes tudásuk, téves képzeik, helytelen fogalmaik lehetnek.

Az akadályozott gyermekeknél a téri tájékozódás zavarát az észlelési tevékenység eltérései okozzák: pl. síkban nem tudnak magukhoz igazítani, forgatják az előttük levő lapot, ennek megszüntetéséhez hosszas gyakorlásra van szükség. A téri tájékozódási zavar mellett az időben való tájékozódás zavarával is küzdenek ezek a gyerekek.

Mindig tartsuk szem előtt, hogy az akadályozott tanulóknál a téri és időben való tájékozódás

- eseményekhez kötötten
- tapasztalatok által alakul ki.²

Metodikai háttér

Munkámat, mint minden pedagógusét jelenleg két kerettanterv szabályozza:

- ❖ 2012-es NAT-hoz illeszkedő kerettanterv³
- ❖ Kerettanterv az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára 5–8. évfolyam⁴

A két tanterv alapján a következő 1. ábra mutatja meg a megtanítandó fogalmak számát⁵:

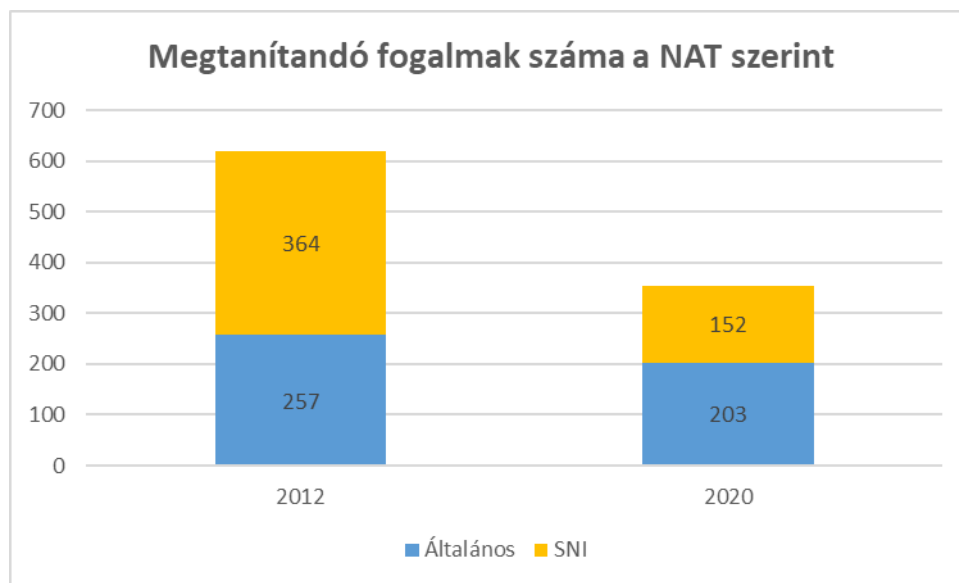
¹ A jó gyakorlat bemutatása a TTE *Fogalmak fogságában, avagy hogyan tanítsuk az elvont, gyerekek számára sokszor érthetetlen történelmi szakkifejezéseket* című pályázatára készült.

² Kozma Szabolcs: Orientációs képességek fejlesztésének módszertana főiskolai előadás ppt, Nyugat-magyarországi Egyetem Gyógypedagógiai Intézeti Tanszék, 74-75 dia; 2014.03.18.

³ https://kerettanterv.oh.gov.hu/11_melleklet_sni/enyhe/index_sni_enyhe.html; Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; letöltés: 2020. 07.15.

⁴ https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok/enyhe_sni_5_8; történelem; letöltés: 2020.07.15.

JÓ GYAKORLAT BEMUTATÁSA

1. ábra

A pályázat témáját adó fogalomtanítás nem újkeletű problémája a történelemtanításnak. Már a Történelemtanítás c. folyóirat 1955-ös első száma is cikket közöl ebben a témában.⁶

A szerző négy csoportba sorolta a történelmi fogalmak körét:

- 1) alapfogalmak
- 2) fő fogalmak
- 3) szűkkörű, egy órán kialakítandó, de ismételten előforduló fogalmak
- 4) csak egy órán előforduló, feledésbe merülő fogalmak.

A megtanításukra elegendő időt kell biztosítani.⁷ E cikk vitasorozatát indította meg a kartársak körében.

Az általános iskolától némileg elmaradva jelentkezik a gyógypedagógiában a fogalomtanítás. Az első ezzel foglalkozó cikk 1971-ben jelenik meg a Gyógypedagógia folyóiratban. Dr. Árkosy Ferencné a korszerű szemléltetésnek szentelt cikket az újságban. Felhívja a figyelmet, hogy a kisegítő iskolai tanulók fogalmi gondolkodása fejletlen. Ezért különösen fontos a szemléltetés. Ezzel az elvont fogalmakat tartalommal tudjuk megtölteni. Minél több érzékszervet foglalkoztatunk az ismeretanyag elsajátításában, annál jobb eredményeket érhetünk el.⁸

⁵ Saját gyűjtés

⁶ https://adt.arcanum.com/hu/view/Tortenelemtanitas_1955/?pg=17&layout=s;

Vas Károly: A FOGALOMALKOTÁS PROBLÉMÁJA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI TÖRTÉNELEMTANÍTÁSBAN; letöltés: 2022. 06. 27.;19. oldal

⁷ Ua. 23. oldal

⁸

https://adt.arcanum.com/hu/view/Gyogypedagogia_1971/?query=gy%C3%B3gypedag%C3%B3giai%20szemle%20foly%C3%B3irat&pg=186&layout=s; letöltés: 2022.06.28. 112.oldal; 169. oldal

JÓ GYAKORLAT BEMUTATÁSA

Tapodiné Perjés Ildikó kiemeli, hogy fontos a gyógypedagógiai szemlélet megtartása a tárgyi tudás mellett.⁹

Mindezeket az elveket szem előtt tartva a 21. századi technika is megjelenik a történelemoktatásban.

Ebben a tanévben Besenyő Judit mesterpedagógus segítségével lehetőségem nyílt a padlórobotok (Bee-bot, Blue-bot)¹⁰ megismerésére. Köszönet a segítségéért!

A tanulásban akadályozott tanulók összevont 5-6-8. osztályában próbáltam ki a „méhecskét” (Bee-bot). A tanulók némi ismerettel már rendelkeztek a működésükről.

A robot alkalmas a gondolkodási folyamatok fejlesztésére. Használatával fejlődik az algoritmikus gondolkodás.¹¹

A célt könnyen meglátják a tanulók. Az ide vezető utat lépésekben teszik meg kódolás segítségével. Tervet készítenek a célba jutáshoz, kidolgozzák a lépéseket majd megkezdődik a kivitelezés, felülvizsgáljuk az eredményt, ellenőrizzük a feladat végzését és javítjuk a hibákat.

A padlórobot használatának előnyei:

- ❖ fejleszti a szabálytudatot;
- ❖ utasítások megértését, betartását;
- ❖ megfelelő kommunikáció elsajátítását;
- ❖ téri relációk megismerését, gyakorlását;
- ❖ önismeretet.

A padlórobotok eddigi használatának területei:

- ❖ matematika
- ❖ anyanyelv
- ❖ térkép használat

Az eszköz a hozzátartozó eredeti gyakorló pályán vagy tetszőleges, egyénileg elkészített pályán használható. A kiindulópontra helyezve a beprogramozott lépéssort hajtja végre, a végén hangjelzést ad. Az eszközök támogatják a hagyományos frontális óra helyett az egyéni, páros vagy csoportmunkára építő tanulószervezési megoldásokat, sőt összetettebb projekt munka is megvalósítható a segítségükkel. A robotméhecskék használata informatikai végzettséget nem igényel. A szokásos értékelési módokhoz képest az IKT eszközök használatához más módszerek használata kívánatos. A robotokkal való tevékenység során a

---

9

https://adt.arcanum.com/hu/view/Gyogypedagogia_1977/?query=gy%C3%B3gypedag%C3%B3giai%20szemle%20foly%C3%B3irat&pg=128&layout=s; letöltés: 2022.06.28. 112.oldal

¹⁰ A Bee-Bot/Blue-Bot padlórobot olyan programozható eszköz, amely tanórai és tanórán kívüli keretben egyaránt alkalmazható, kiválóan alkalmas a diákok motiválására és komplex kompetenciafejlesztésre (algoritmikus gondolkodás, problémamegoldás, kreativitásfejlesztés) egyaránt. Az eszközt szinte bármely tanórán használhatják a pedagógusok.

¹¹ <https://www.slideshare.net/DraOrsolyaAknai/problmamegold-gondolkods-fejlesztse-beebottal-rtelmi-srlt-gyerekeknl>; letöltés: 2022.06.28.

JÓ GYAKORLAT BEMUTATÁSA

pedagógus formatív értékelést alkalmazhat, a diákok képessé válnak a saját gondolatmeneteik korrekciójára (szükség esetén a hibák önálló javítására), továbbá az önértékelésre.¹²

A mellékletben bemutatok egy tanagrészletet a 6. osztályból. Az órarészlet a heliocentrikus világnézet megismeréséhez kapcsolódik.

Az összegyűjtött információkat gondolattérképben helyeztük el. Az összefoglaláskor a tankönyv is használja ezt.

Intézményem jelenleg egyetlen padlórobottal rendelkezik. Ez jelentősen meghatározza a mindennapi használatot.

Nagyné Petrovics Tünde

történelemtanár- gyógypedagógus

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Aknai Dóra Orsolya: A robotika szerepe az SNI tanulók fejlesztésében
Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat
8. évf., 2. szám 146–163. (2020)
DOI: 10.31074/gyntf.2020.2.146.163
<https://edit.elte.hu/xmlui/static/pdf-viewer-master/external/pdfjs-2.1.266-dist/web/viewer.html?file=https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/57727/A%20robotika%20szerepe%20az%20SNI%20tanul%20c3%b3k%20fejleszt%20a9s%20a9ben.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
letöltés:2022.06.20.
2. Aknai Dóra Orsolya: Problémamegoldás fejlesztése BeeBot-tal értelmi sérült gyerekeknél előadás Budapest 2017. május 25-26, ELTE PPK
<https://www.slideshare.net/DraOrsolyaAknai/problmamegold-gondolkods-fejlesztse-beebottal-rtelmi-srlt-gyerekeknl>;
letöltés: 2022.06.28.
3. Besenyő Judit: Mesterpedagógus pályázat: Játékos eszköztár; 2021.
4. Dr. Árkosy Ferencné: Korszerű szemléltetés a kisgyermek iskolai történelemtanításban
Gyógypedagógia 1971. 6. szám
https://adt.arcanum.com/hu/view/Gyogypedagogia_1971/?query=gy%C3%B3gypedag%C3%B3gia%20%201971&pg=181&layout=s
5. Érsek Attila: Változó történelemtanítás; Új technikák és módszerek a történelemtanári munkában; Nyugat-magyarországi Egyetem Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ Szombathely 2015.
https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12669/valtozo_tortenelem_tanitas.pdf?sequence=-1&isAllowed=y
letöltés: 2022.06.16.
6. https://kerettanterv.oh.gov.hu/02_melleklet_5-8/index_alt_isk_felso.html
letöltés: 2020.07.15.

---

¹² <https://www.sutori.com/en/story/padlorobotok-alkalmazasa-a-tanitasban-a-bee-bot-1QpuewQt38sB3gryHCEMGfj>;

JÓ GYAKORLAT BEMUTATÁSA

7. https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulo_k/enyhe_sni_5_8
letöltés: 2020.07.15.
8. Kaposi József: Közéltések a történelemtanítás elméletéhez és gyakorlatához
Oktatási segédlet; Pázmány Péter Katolikus Egyetem Budapest, 2020.
http://kaposijozsef.hu/wp-content/uploads/2020/07/Kozelitesek_kotet_nyomdai_javitott.pdf
letöltés:2022.06.19.
9. Petrikné Janossy Csilla: Történelemtanítás sajátos nevelési igényű gyermekek körében
http://publikacio.uni-eszterhazy.hu/5500/1/229_243_Petrikn%C3%A9.pdf
letöltés: 2022.06.16.
10. Réthy Endréné dr.: Új didaktikai törekvések és a kisegítő iskola
Gyógypedagógia 1977. 1. szám
https://adt.arcanum.com/hu/view/Gyogypedagogia_1977/?query=gy%C3%B3gypedag%C3%B3gia%20%201977&pg=1&layout=s
11. Tapodiné Perjés Ildikó: A szakos rendszerű oktatás tapasztalatai egy kisegítő iskolában
Gyógypedagógia 1977. 4. szám
https://adt.arcanum.com/hu/view/Gyogypedagogia_1977/?query=gy%C3%B3gypedag%C3%B3gia%20%201977&pg=113&layout=s
12. Új Pedagógiai Szemle 2022. 3-4. szám
[http://upszonline.hu/resources/volumes/72/issues/03-04/upsz_72\(03-04\)_2022.pdf](http://upszonline.hu/resources/volumes/72/issues/03-04/upsz_72(03-04)_2022.pdf)
letöltés:2022.06.19.
13. Vas Károly: A FOGALOMALKOTÁS PROBLÉMÁJA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI TÖRTÉNELEMTANÍTÁSBAN
https://adt.arcanum.com/hu/view/Tortenelemtanitas_1955/?pg=17&layout=s;
letöltés: 2022. 06. 27.